

UTJECAJ FONDOVA EUROPSKE UNIJE NA FINANCIRANJE I RAZVOJ PRORAČUNA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Bosnić, Pejo

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:558889>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij (Financijski menadžment)

Pejo Bosnić

**UTJECAJ FONDOVA EUROPSKE UNIJE NA
FINANCIRANJE I RAZVOJ PRORAČUNA
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE**

Završni rad

Osijek, 2022. godine

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij (Financijski menadžment)

Pejo Bosnić

**UTJECAJ FONDOVA EUROPSKE UNIJE NA
FINANCIRANJE I RAZVOJ PRORAČUNA
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE**

Završni rad

Kolegij: Lokalne financije

JMBAG: 0010228772

e-mail: pbosnic@efos.hr

Mentor: izv.prof.dr.sc. Domagoj Karačić

Osijek, 2022. godine

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics in Osijek

Undergraduate Study (Financial management)

Pejo Bosnić

**THE INFLUENCE OF EUROPEAN UNION FUNDS FOR THE
FINANCING AND DEVELOPMENT OF THE BUDGET OF
THE OSJEČKO-BARANJSKA COUNTY**

Final paper

Osijek, 2022.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELJEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Pejo Bosnić

JMBAG: 0010228772

OIB: 80809401029

e-mail za kontakt: pejobos00@gmail.com

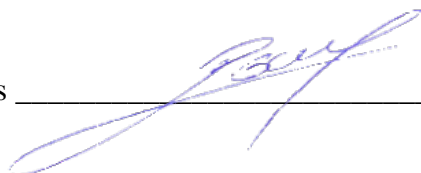
Naziv studija: Preddiplomski sveučilišni studij (Financijski menadžment)

Naslov rada: Utjecaj fondova Europske unije na financiranje i razvoj proračuna Osječko-baranjske županije

Mentor završnog rada: izv.prof.dr.sc. Domagoj Karačić

U Osijeku, 15. rujna 2022. godine

Potpis _____

SAŽETAK

Fondovi Europske unije predstavljaju novac koji je prikupljen od europskih građana koji se nadalje u skladu sa svim pravilima i procedurama dodjeljuje za provedbe projekata koji doprinose ključnim politikama Europske unije. Republika Hrvatska povlači sredstva iz fondova Europske unije još od proračunskog razdoblja 2007.-2013., dok s njezinim punopravnim članstvom 2013. godine dolazi do višestrukog povećanja alokacije financijskih sredstava. Sredstva dobivena iz fondova Europske unije predstavljaju važan čimbenik u strategiji razvoja jedinica lokalne i regionalne samouprave te su kao takva u izravnoj korelaciji sa proračunom županije i predstavljaju značajan izvor financiranja županije. U završnom radu se analizira uloga fondova Europske unije kao jednog od izvora financiranja Osječko-baranjske županije.

Ključne riječi: fondovi Europske unije, županija, proračun, projekti

ABSTRACT

European Union funds represent money collected from European citizens, which is further allocated in accordance with all rules and procedures for the implementation of projects that contribute to the key policies of the European Union. The Republic of Croatia has been withdrawing funds from European Union funds since the 2007-2013 budget period, while with its full membership in 2013, there will be a multiple increase in the allocation of financial resources. Funds received from European Union funds represent an important factor in the development strategy of local and regional self-government units and as such are in direct correlation with the county's budget and represent a significant source of county financing. The final paper analyzes the role of European Union funds as one of the sources of financing for Osijek-Baranja County.

Keywords: European Union funds, county, budget, projects

Sadržaj

1. UVOD	1
2. METODOLOGIJA RADA	2
2.1. Predmet istraživanja	2
2.2 Metode istraživanja	2
2.3. Istraživačke hipoteze	3
3. ANALIZA PRORAČUNA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE.....	4
3.1. Prihodi poslovanja.....	4
3.2. Rashodi poslovanja	5
3.3. Prihodi od prodaje nefinancijske imovine.....	6
3.4. Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	7
3.5. Ukupni prihodi i rashodi	8
3.6. Primici od financijske imovine i zaduživanja	9
3.7. Izdaci za financijsku imovinu i otplatu zajmova.....	10
3.8. Financijski rezultat	11
4. FONDOVI EUROPSKE UNIJE	12
4.1. Kohezijski fond	14
4.2. Europski fond za regionalni razvoj	14
4.3. Europski socijalni fond.....	15
4.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj	15
4.5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo	16
5. ANALIZA ISKORIŠTENOSTI FONDOVA EUROPSKE UNIJE.....	18
5.1. Analiza iskorištenosti fondova Europske unije u razdoblju do 2007. godine.....	19
5.2. Analiza iskorištenosti fondova Europske unije u razdoblju od 2007. do 2013. godine	20
5.3. Analiza iskorištenosti fondova Europske unije u razdoblju od 2014. do 2020. godine	21
6. RASPRAVA.....	23
7. ZAKLJUČAK	25

1. UVOD

Proračun se definira kao financijski i pravni akt u kojemu su prikazani svi prihodi i rashodi neke lokalne ili regionalne (područne) uprave odnosno samouprave za jednu proračunsku godinu (jedna godina). Proračun predlaže župan, kao izvršno tijelo, a donosi ga Županijsko vijeće, kao predstavničko tijelo i to većinom glasova svih članova Županijskog vijeća. U vrijeme kada se priprema proračun za sljedeću godinu (krajem tekuće proračunske godine), upravo on postaje jedna od glavnih tema polemiziranja u svijetu politike, ali isto tako i među građanima. Proračunom se također prikazuju prioritetni ciljevi države, županija i gradova za fiskalnu godinu.

Svrha je ovog završnog rada prikazivanje i analiziranje proračuna Osječko-baranjske županije koja predstavlja najrazvijeniju od pet istočnih županija Republike Hrvatske. Podaci koji su uzeti u obzir odnose se na razdoblje od 2014. godine do 2019. godine. Provedena i analiza iskorištenosti sredstava iz fondova Europske unije koji su utrošeni u Osječko-baranjsku županiju 2020. te usporedba sredstava fondova Europske unije iz prijašnjih razdoblja. Završni rad za cilj ima prikazati odnos cjelokupnih prihoda i rashoda, odnosno koliko je novca i na koji način prikupljeno te koliko je novca potrošeno u kojoj godini i za koje namjene te analizu iskorištenosti fondova Europske unije kao i utjecaj istih na financiranje i razvoj proračuna Osječko-baranjske županije. Analizom financijskog rezultata pruža se uvid ostvaruje li proračunska godina dobit ili gubitak na temelju promatranih prihoda odnosno rashoda. Uslijed korisnosti prihoda i rashoda nužno je razumijevanje poslovnih subjekata o njihovim vrstama, mjeranju te priznavanju.

Fondovi Europske unije predstavljaju financijske instrumente koji služe za implementaciju pojedinih javnih politika Europske unije u zemljama koje su njezine punopravne članice. Istoimene politike koje se ubrajaju u javne politike Europske unije, zemalja koje su članice Europske unije i zemalja koje su kandidatkinje za ulazak u Europsku uniju čine polaznu točku za određivanje ciljeva, bilo općenitih ili specifičnih čije ostvarenje se potiče sufinanciranjem i financiranjem putem fondova Europske unije. „Financijska sredstva koja predstavljaju fondove Europske unije, zapravo su novac građana Europske unije, poreznih obveznika, koji se, u skladu s predviđenim zakonima, regulativama, pravilima i proceduralnim procesima, daju na raspolaganje različitim korisnicima za implementaciju projektnih ideja i rješenja koji za cilj imaju postizanje navedenih ključnih javnih politika unutar Europske unije“ (Strukturni fondovi, 2022) kao i smanjenju signifikantnih nejednakosti u razvijenosti njezinih regija na gospodarskom, socijalnom i teritorijalnom planu.

2. METODOLOGIJA RADA

Završni rad elaborira i argumentira analizu proračuna Osječko-baranjske županije kao i analizu iskorištenosti fondova Europske unije u okviru proračuna Osječko-baranjske županije kao i utjecaj gore navedenih fondova na financiranje i razvoj proračuna Osječko-baranjske županije. Također, jasno je definiran predmet istraživanja završnog rada kao i metode koje su korištene prilikom konstatacije zaključaka te hipoteze završnog rada.

2.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja završnog rada je Osječko-baranjska županija koja je osnovana 1993. godine zakonom kojim je u Republici Hrvatskoj ustanovljeno novo teritorijalno ustrojstvo sa sjedištem u gradu Osijeku. Županija svojim teritorijalnim ustrojem obuhvaća ukupno 263 naselja koja su podijeljena u 42 jedinice lokalne samouprave. Od ukupno 42 jedinice lokalne samouprave, njih 7 ima status grada (Beli Manastir, Belišće, Donji Miholjac, Đakovo, Našice, Osijek i Valpovo) i 35 njih ima status općine. Pravnim je statutom Osječko-baranjska županija definirana kao jedinica regionalne (područne) samouprave te poslove u njoj obavljaju župan, Županijska skupština i upravna tijela Županije.

2.2 Metode istraživanja

U radu su za potrebe izrade samoga rada kao i argumentacije stajališta kojima se rad bavi korištene temeljne metode istraživanja kao što su: metoda analize, metoda sinteze, induktivna metoda, deduktivna metoda te metoda deskripcije i metoda dokazivanja ili odbacivanja.

Metoda analize obuhvaća simplificiran prikaz složenih oblika, te sastav njihovih elemenata. Ovom metodom prikazana je potpuna sveobuhvatnost i kompleksnost utjecaja fondova Europske unije na financiranje i razvoj proračuna Osječko-baranjske županije.

Metodom sinteze prikazuju se pojednostavljeni elementi prikazani u metodi analize u kompleksnoj cjelini. Metodom sinteze dokazuju se tvrdnje utvrđene u metodi analize.

Induktivnom metodom se sustavno primjenjuje induktivan način istraživanja i zaključivanja te se uz pomoć detaljne analize zasebnih fakti dolazi do uopćenih zaključaka. Kod induktivne metode u obzir su uzeti opći, ali i konkretni specifični slučajevi.

Deduktivna metoda u svrhu donošenja pojedinačnih i specifičnih zaključaka koristi sustavnu metodu deduktivnog načina zaključivanja iz općih zaključaka. Svi zaključci koje metoda obuhvaća su potkrijepljeni relevantnim argumentima i analizirani.

Metoda dokazivanja ili odbacivanja primjenjuje se na postavljene istraživačke hipoteze na temelju znanstvenih činjenica odnosno fakti i argumenata gore navedenih metoda analize i sinteze.

Metodom deskripcije elaborirani su elementi proračuna Osječko-baranjske županije. Korištenjem metode deskripcije dobivene su tekstualne opisne cjeline u završnom radu.

2.3. Istraživačke hipoteze

Završni rad temelji se na dvije istraživačke hipoteze:

Hipoteza 1: Osječko-baranjska županija u razdoblju od 2014. do 2019. godine je maksimalno iskoristila financijska sredstva raspoloživa iz fondova Europske unije.

Hipoteza 2: Sredstva fondova Europske unije imaju značajan fiskalni učinak na razvoj gospodarstva Osječko-baranjske županije.

3. ANALIZA PRORAČUNA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

U ovom poglavlju metodama analize i sinteze uz deduktivnu metodu prikazani su prihodi i rashodi županije Osječko-baranjske za razdoblje 2014. – 2019. godine prema ekonomskoj klasifikaciji. Ekonomska klasifikacija odnosi se na prikaz prihoda prema prirodnim vrstama (prihodi od poreza, prihodi od pomoći, prihodi od imovine te ostali) i prikaz rashoda prema ekonomskoj namjeni (naknade zaposlenima, subvencije, socijalne naknade). Nakon analize promatranih pokazatelja utvrđen je financijski rezultat te iskorištenost EU fondova za 2020. godinu i uspoređena je iskorištenost istih u prijašnjim razdobljima. Bitno je za reći kako prihode možemo definirati kao sva ekonomska povećanja obračunskog razdoblja povećanjem imovine ili smanjivanjem obveza što rezultira povećanjem kapitala te se oni dijele na prihode poslovanja i prihode od prodaje nefinancijske imovine, točnije na poslovne i financijske prihode. Rashodi se mogu definirati kao sva ekonomska smanjenja obračunskog razdoblja smanjenjem imovine ili stvaranjem obveza što rezultira smanjenjem kapitala te se oni mogu podijeliti na rashode poslovanja i rashode za nabavu nefinancijske imovine, točnije na poslovne i financijske rashode. Isto tako, primici se mogu definirati kao sva dobra (stvari, novac, usluge, materijalna prava i drugi) koja su poreznom obvezniku pritekla u poreznom razdoblju, a izdatke možemo definirati kao sve odljeve dobara s novčanom vrijednošću izvršenih radi ostvarivanja ili osiguranja primitaka.

3.1. Prihodi poslovanja

Prihodi poslovanja predstavljeni su Tablici 1 te se analiziraju prema opisima stavki koje se odnose na (Ministarstvo financija, 2021): „prihode od poreza, doprinose, pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna, prihode od imovine, prihode od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknadama, prihode od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihode od donacija, prihode iz nadležnog proračuna i od HZZO-a na temelju ugovornih obveza te kazne, upravne mjere i ostali prihode.“

Tablica 1: Prihodi poslovanja Osječko-baranjske županije (iznosi iskazani u tisućama kn)

Opis stavke	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
PRIHODI POSLOVANJA	1.047.329	1.148.379	1.081.755	1.105.042	1.403.099	1.616.013	1.693.743
Prihodi od poreza	533.462	436.228	487.630	457.952	767.697	841.356	827.579
Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna	259.912	363.648	346.481	410.621	406.400	502.482	627.573
Prihodi od imovine	97.176	182.398	96.706	95.373	92.889	102.574	88.705
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	124.046	147.117	132.264	129.890	126.947	156.600	129.472
Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	21.900	14.273	12.664	6.908	5.896	7.163	15.505
Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	10.825	4.711	6.008	4.296	3.267	5.836	4.908

Izvor 1: Izrada autora temeljem podataka o Izvještaju o prihodima poslovanja (Ministarstvo financija, 2021)

Promatrajući tablicu može se uočiti kako prihodi poslovanja u 2020. godini bilježe značajan rast od 38,16% te je svaka iduća promatrana godina bilježila rast u odnosu na prethodnu, osim 2016. godine koja bilježi pad od 6,16% u odnosu na prethodnu godinu. Najveći dio prihoda poslovanja čine prihodi od poreza koji bilježe pad u 2015. i 2017. godini ukoliko ih usporedimo s prethodnom godinom. Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna bilježe pad u 2016. godini i 2018. godini, dok su sve ostale promatrane godine bilježile rast. Prihodi od imovine te prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada bilježe više padova nego rasta, odnosno pad se događa u 2016., 2017., 2018. i 2020. godine dok prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija bilježe pad od 2015. do 2018., a kazne, upravne mjere i ostali prihodi bilježe pad u 2015., 2017., 2018. i 2020. Prihodi od doprinosa u svim promatranim godinama jednaki su 0, dok prihodi iz nadležnog proračuna i od HZZO-a na temelju ugovornih obveza 2014. godine bilježe 5.740 kn te su prihodi u svim ostalim godinama jednaki 0.

3.2. Rashodi poslovanja

Analizirajući rashode poslovanja u Tablici 2, uočeno je da najznačajnije skupine istoimenih rashoda čine (Ministarstvo financija, 2021) : „rashodi za zaposlene, materijalni rashodi, financijski rashodi, subvencije, pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna, naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade te ostali rashodi.“ U dolje

navedenoj tablici decidno su prikazani svi od navedenih rashoda kao i njihove godišnje oscilacije.

Tablica 2: Rashodi poslovanja (iznosi iskazani u tisućama kn)

Opis stavke	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
RASHODI POSLOVANJA	874.334	900.365	893.204	958.747	1.064.265	1.189.892	1.190.047
Rashodi za zaposlene	217.912	125.787	122.141	129.946	156.905	178.816	183.446
Materijalni rashodi	358.907	272.917	276.691	283.375	312.635	364.422	339.901
Financijski rashodi	17.898	23.958	12.124	10.724	12.417	13.222	12.150
Subvencije	64.659	55.803	54.898	59.712	70.734	77.572	97.015
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	29.770	244.177	255.195	285.517	306.881	328.895	353.113
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	38.709	43.812	39.763	44.977	52.953	58.507	61.862
Ostali rashodi	146.477	133.908	132.388	144.492	151.736	168.454	142.557

Izvor 2: Izrada autora temeljem podataka o Izvještaju o rashodima poslovanja (Ministarstvo financija, 2021)

Rashodi poslovanja u skupini rashoda imaju najveći udio sa ukupnim porastom od 26,53% u 2020. godini u odnosu na baznu 2014. godinu. Materijalni rashodi, financijski rashodi te ostali rashodi bilježe polagani pad u promatranom razdoblju od 2014. do 2020. godine, dok najznačajniji porast zasigurno bilježe pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna sa ukupnim porastom od 91,57%. Rashodi za zaposlene bilježe negativan rast od ukupno 18,79%, dok za razliku od njih naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade prati rast od 37,43% u 2020. godini.

3.3. Prihodi od prodaje nefinancijske imovine

Prihodi od prodaje nefinancijske imovine prikazani su u Tablici 3 i oni ubrajaju (Ministarstvo financija, 2021): „prihode od prodaje neproizvedene dugotrajne imovine, prihode od prodaje proizvedene dugotrajne imovine, prihode od prodaje plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti te prihode od prodaje proizvedene kratkotrajne imovine.“

Tablica 3: Prihodi od prodaje nefinancijske imovine Osječko-baranjske županije (iznosi iskazani u tisućama kn)

Opis stavke	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	37.196	39.262	30.627	56.910	35.995	27.019	25.361
Prihodi od prodaje neproizvedene dugotrajne imovine	20.061	24.607	21.796	49.931	27.778	18.205	17.232
Prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine	17.134	14.655	8.830	6.978	8.217	8.814	8.128

Izvor 3: Izrada autora temeljem podataka o Izvještaju o prodaji nefinancijske imovine (Ministarstvo financija, 2021)

Prihodi od prodaje nefinancijske imovine bilježe pad od 46,67% u 2020. godini i također bilježe pad u 2016., 2018. i 2019. godini. Najveći dio prihoda od prodaje nefinancijske imovine iznose prihodi od prodaje neproizvedene dugotrajne imovine te oni, kao i prihodi od prodaje proizvedene dugotrajne imovine bilježe pad u 2020. godini u odnosu na 2014. godinu. Prihodi od prodaje plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti te prihodi od prodaje proizvedene kratkotrajne imovine u promatranom razdoblju jednaki su 0.

3.4. Rashodi za nabavu nefinancijske imovine

Ukupne rashode, osim rashoda poslovanja, čine i rashodi za nabavu nefinancijske imovine koji se dalje dijele na (Ministarstvo financija, 2021) : „rashodi za nabavu neproizvedene dugotrajne imovine, rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine, rashodi za nabavu plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti, rashodi za nabavu proizvedene kratkotrajne imovine te rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini.“ Važno je napomenuti da navedeni rashodi koji su nastali nabavom proizvedene kratkotrajne imovine u ovom slučaju u Osječko-baranjskoj županiji iznose 0 kuna.

Tablica 4: Rashodi za nabavu nefinancijske imovine Osječko-baranjske županije (iznosi iskazani u tisućama kn)

Opis stavke	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	214.244	174.438	153.587	212.614	371.959	560.148	644.490

Rashodi za nabavu neproizvedene dugotrajne imovine	15.055	16.537	11.924	10.963	22.689	17.690	16.412
Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	177.818	119.171	117.563	182.286	285.833	450.960	469.793
Rashodi za nabavu plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti	0	0	24	134	49	49	49
Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	21.370	38.730	24.075	19.229	63.385	91.447	158.234

Izvor 4: Izrada autora temeljem podataka o Izvještaju o rashodima za nabavu nefinancijske imovine (Ministarstvo financija, 2021)

Rashodi za nabavu nefinancijske imovine u promatranom razdoblju od 2014. do 2020. godine bilježe znatan porast od 66,76%. Pored navedenih rashoda, najveći porast zabilježili su i rashodi za nabavu plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti te rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini od ukupno 62,15%, to jest 86,49%. Blagi porast u iznosu od 1.356.786 kuna bilježe rashodi za nabavu neproizvedene dugotrajne imovine koji su u 2014. godini iznosili 15.055.847 kuna, dok rashodi za nabavu plemenitih metala i ostalih pohranjenih vrijednosti bilježe skok sa nula kuna iz 2014. godine na ukupno 49.600 kuna u 2020. godini.

3.5. Ukupni prihodi i rashodi

Ukupni prihodi (prihodi poslovanja + prihodi od prodaje nefinancijske imovine) i ukupni rashodi (rashodi poslovanja + rashodi za nabavu nefinancijske imovine) prikazani su u Tablici 5 u promatranim godinama (2014.-2020.).

Tablica 5: Ukupni prihodi i rashodi Osječko-baranjske županije (iznosi iskazani u tisućama kn)

Opis stavke	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
UKUPNI PRIHODI	1.084.526	1.187.641	1.112.382	1.161.952	1.439.095	1.643.033	1.719.104
UKUPNI RASHODI	1.088.579	1.074.803	1.046.792	1.171.362	1.436.224	1.750.040	1.834.537

Izvor 5: Izrada autora temeljem podataka o Izvještaju o prihodima i rashodima (Ministarstvo financija, 2021)

Ukupni prihodi u 2020. godini porasli su za 36,91% u odnosu na 2014. godinu, te se rast događa još u 2015. godini (8,68% rasta), 2017. godini (4,26% rasta), 2018. (19,26% rasta), 2019. (12,41% rasta) te 2020. (4,43% rasta). Jedina godina pada bila je 2016. godine s 6,77% pada.

Ukupni rashodi u 2020. godini su u odnosu na 2014. godinu koja je bazna godina, porasli za 40,66%, a rast se bilježi i u 2017. (7,06% rasta), 2018. (24,21% rasta) i 2019. godini (37,80% rasta), dok se blagi pad bilježi u 2015. i 2016. godini, točnije 1,28% i 3,99% respektivno.

3.6. Primici od financijske imovine i zaduživanja

Primici od financijske imovine i zaduživanja Osječko-baranjske županije prikazani su u Tablici 6 te se oni sastoje od (Ministarstvo financija, 2021) : „primljenih povrata glavnice danih zajmova i depozita, primitaka od izdanih vrijednosnih papira, primitaka od prodaje dionica i udjela u glavnici, primitaka od zaduživanja, primljenih zajmova od inozemnih vlada izvan EU te primitaka od prodaje vrijednosnih papira iz portfelja.“

Tablica 6: Primici od financijske imovine i zaduživanja Osječko-baranjske županije (iznosi iskazani u tisućama kn)

Opis stavke	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Primici od financijske imovine i zaduživanja	72.448	36.097	92.044	60.664	80.755	162.613	149.183
Primljeni povrati glavnice danih zajmova i depozita	20.228	4.244	57.628	1.568	425	1.020	1.099
Primici od prodaje dionica i udjela u glavnici	474	423	556	421	9.568	575	90
Primici od zaduživanja	51.744	31.429	33.858	58.673	70.760	161.017	147.993

Izvor 6: Izrada autora temeljem podataka o Izvještaju o primicima od financijske imovine i zaduživanja (Ministarstvo financija, 2021)

Primici od financijske imovine i zaduživanja u 2020. godini imali su rast od 51,43% u odnosu na 2014. godinu. Rast se dogodio i u 2016., 2018. i 2019. godini u odnosu na godinu prije te ukoliko se 2020. godina uspoređuje s prijašnjom, 2019. godinom, imala je pad od 9,67%. Pad su imale i 2015. te 2017. godina u odnosu na prijašnju godinu. Najveći dio primitaka od financijske imovine i zaduživanja čine primici od zaduživanja koji su u 2020. godini porasli za 65,03% u odnosu na 2014., no u odnosu na 2019. godinu pali su za 8,80%. U spomenute primitke svrstavamo još i primljene povrate glavnica danih zajmova i depozita te primitke od prodaje dionica i udjela u glavnici koji imaju vrijednosti veće od 0, a primici od izdanih vrijednosnih papira, primljeni zajmovi od inozemnih vlada izvan EU i primici od prodaje vrijednosnih papira iz portfelja imaju iznos jednak 0.

3.7. Izdaci za financijsku imovinu i otplatu zajmova

Izdaci za financijsku imovinu i otplatu zajmova sastoje se iz (Ministarstvo financija, 2021) „izdataka za dane zajmove i depozite, izdataka za ulaganja u vrijednosne papire, izdataka za dionice i udjele u glavnici, izdataka za otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova, otplata glavnice primljenih zajmova od ostalih tuzemnih financijskih institucija izvan javnog sektora, otplata glavnice primljenih kredita od inozemnih kreditnih institucija i izdataka za otplatu glavnice za izdane vrijednosne papire“ koji su detaljno predstavljeni u Tablici 7.

Tablica 7: Izdaci za financijsku imovinu i otplatu zajmova Osječko-baranjske županije (iznosi iskazani u tisućama kn)

Opis stavke	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	68.022	99.542	59.716	55.702	60.437	59.648	73.365
Izdaci za dane zajmove i depozite	3.995	61.420	1.991	2.187	2.160	2.238	2.069
Izdaci za dionice i udjele u glavnici	1.312	1.627	10.209	1.100	2.660	942	929
Izdaci za otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova	57.713	31.494	42.514	47.413	55.615	56.467	70.366
Otplata glavnice primljenih zajmova od ostalih tuzemnih financijskih institucija izvan javnog sektora	0	77	94	98	2.082	69	66
Izdaci za otplatu glavnice za izdane vrijednosne papire	5.000	5.000	5.000	5.000	0	0	0

Izvor 7: Izrada autora temeljem podataka o Izvještaju o izdacima za financijsku imovinu i otplatu zajmova (Ministarstvo financija, 2021)

Izdaci za financijsku imovinu u 2020. godini bilježe rast od 7,86% u odnosu na baznu godinu, a pad se bilježi kod izdataka za dane zajmove i depozite, izdataka za dionice i udjele u glavnici te kod izdataka za otplatu glavnice za izdane vrijednosne papire od kojih najznačajniji pad imaju upravo posljednji navedeni izdaci te bilježe pad sa 5.000.000 na 0 kuna. Pored njih, na kraju 2020. godine iznos od 0 kuna bilježe i izdaci za ulaganje u vrijednosne papire i otplata glavnice primljenih kredita od inozemnih kreditnih institucija koji od 2014. godine nisu mijenjali konačni iznos, odnosno iznos od 0 kuna je kontinuiran u njihovom slučaju. Značajan rast se uočava kod otplate glavnice primljenih zajmova od ostalih tuzemnih financijskih institucija izvan javnog sektora koji iznosi 66.545 kuna, a u 2014. godini iznosio je 0 kuna. Rast od 17,98% bilježe izdaci za otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova sa konačnim iznosom od 70.366.743 kuna na kraju 2020. godine, dok su izdaci za ulaganje u vrijednosne papire od 2014. do 2020. godine ostali na iznosu od 0 kuna.

3.8. Financijski rezultat

Promatrajući ukupne prihode i primitke te ukupne rashode i izdatke moguće je utvrditi u kakvom je položaju Osječko-baranjska županija bila u određenoj godini, odnosno je li imala dobit ili gubitak u određenoj godini. U Tablici 8 izračunati su dobiti ili gubici za svaku promatranu godinu, te su isti analizirani u nastavku iz čega izvlačimo zaključak u kakvoj je financijskoj poziciji Osječko-baranjska županija bila.

Tablica 8: Financijski rezultat Osječko-baranjske županije (iznosi iskazani u tisućama kn)

Opis stavke	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
UKUPNI PRIHODI I PRIMICI	1.156.974	1.223.739	1.204.427	1.222.617	1.519.850	1.805.646	1.868.287
UKUPNI RASHODI I IZDACI	1.156.601	1.174.346	1.106.508	1.227.064	1.496.661	1.809.689	1.907.903
DOBIT ILI GUBITAK	373	49.393	97.918	-4.447	23.188	-4.042	-39.615

Izvor 8: Izrada autora temeljem podataka o Izvještaju ukupnih prihoda, ukupnih rashoda, ukupnih primitaka i ukupnih izdataka (Ministarstvo financija, 2021)

Ukupni prihodi i primici su u 2020. godini iznosili 1.868.287.794 kuna što je porast od ukupno 38,07% u odnosu na baznu 2014. godinu. Pored prihoda i primitaka i ukupni rashodi i izdaci bilježe rast, čak nešto znatniji nego što su bilježili prihodi i primici, a on na kraju 2020. godine iznosi 39,38%. Promatrajući sve navedene podatke vezane za prihode, primitke, rashode i izdatke evidentno je da je ukupno ostvarenje u 2020. godini iznosilo -39.615.243 kune. Isto tako, 2017. i 2019. godina imale su negativno ostvarenje od 4.447.025 kuna i 4.042.578 kuna respektivno. 2014., 2015., 2016. i 2018. godina imale su pozitivno ostvarenje od 373.367 kuna, 49.393.334 kuna, 97.819.973 kuna i 23.188.611 kuna respektivno. Najveća je dobit ostvarena u 2016. godini, a najveći gubitak u 2020. godini.

4. FONDOVI EUROPSKE UNIJE

Fondovi Europske unije su, kako je u uvodu navedeno, svojevrсни financijski instrumenti koji za zadaću imaju provedbu određenih javnih politika Europske unije u državama koje su njezine punopravne članice. Financiranjem putem fondova Europske unije, navedene javne politike Europske unije, njezinih zemalja članica kao i zemalja kandidatkinja za članstvo u Europskoj uniji postaju temelj za određivanje ciljeva te zajednice europskih zemalja i jedne od najvećih svjetskih gospodarskih i ekonomskih sila. Fondovi Europske unije javna su sredstva svih građana, to jest osobama koje podliježu poreznim regulativama uređenim zakonima Europske unije i dio su zajedničkih proračunskih sredstava svih zemalja članica Europske unije te su iz tog razloga jedna od gorućih tema za svakog građanina Republike Hrvatske, kako zbog svoje vrijednosti za hrvatsko gospodarstvo i ekonomiju, tako i zbog dugoročnih strateških ciljeva koji se ostvaruju kroz te iste financijske instrumente javnih politika Europske unije. Fondovi Europske unije predviđeni su za općine, gradove, županije, udruge, obrazovne institucije, obrtnike, poduzetnike i ostale javne i državne ustanove i institucije, stoga pravo na povlačenje sredstava iz fondova Europske unije imaju sve vrste organizacija iz privatnog, javnog i civilnog sektora, te građani pojedinci odnosno porezni obveznici i građanske inicijative. Sredstva iz fondova Europske unije povlače se prema posebnim uvjetima koji se razlikuju ovisno o vrsti natječaja na koji se prijavitelj prijavljuje, a sve posebne uvjete za prijavu prijavitelj može pronaći u Uputama za prijavitelje koje se u najvećoj mjeri nalaze na mrežnim stranicama resornog ministarstva.

Sredstva Europske unije dodjeljuju se u sklopu sedmogodišnjih financijskih razdoblja ili perspektiva odnosno europskih javnih politika te se Republika Hrvatska trenutno nalazi na početku novog financijskog razdoblja 2021.-2027. Omotnica sredstava proračuna Europske unije najveća je u odnosu na prijašnja financijska razdoblja te iznosi ukupno 1 824,3 milijardi eura, a za Republiku Hrvatsku u ovom financijskom razdoblju na raspolaganju je nešto više od 25 milijardi eura u tekućim cijenama.

Sredstva Europske unije koja su državama članicama dostupna u financijskoj perspektivi 2021.-2027. dodjeljuju se iz ukupno dva izvora. Jedan izvor je uopćen i nazivamo ga Višegodišnjim financijskim okvirom (VFO) koji se kontinuirano programira za sedmogodišnje razdoblje, a za razliku od njega, drugi izvor je nastao kao instrument suzbijanja štete nastale koronavirusom koji je u cijelome svijetu prouzročio enormne ekonomske, gospodarske, ali i socijalne krize, a taj izvor se naziva EU sljedeće generacije (Next Generation EU, NGEU). Sredstva Europske unije dodijeljena iz Višegodišnjeg financijskog okvira iznose

1 074,3 milijardi eura, dok se 750 milijardi eura financira iz instrumenta EU sljedeće generacije. Od ukupno 750 milijardi eura u sklopu EU sljedeće generacije, konkretno 390 milijardi eura odnosi se na bespovratna sredstva dok se 360 milijardi eura od ukupnog iznosa odnosi na zajmove državama članicama Europske unije.

Sredstva dodijeljena Republici Hrvatskoj od strane Europske unije za financijsku perspektivu 2021.-2027. u tekućim cijenama iznose nešto više od 14 milijardi eura iz Višegodišnjeg financijskog okvira te nešto više od 11 milijardi eura iz EU sljedeće generacije što za Republiku Hrvatsku predstavlja rekordan iznos sredstava koja joj stoje na raspolaganju u odnosu na sva dosadašnja referentna razdoblja financijskih okvira Europske unije.

Kohezijska politika predstavlja jednu od prepoznatljivih javnih politika Europske unije, za koju je samo u financijskoj perspektivi 2014.-2020. godine izdvojeno ukupno 376 milijardi eura. Kohezijska politika kao primarni cilj ima smanjenje evidentnog jaza između regija Europske unije koji se ogleda u gospodarskim, ekonomskim, teritorijalnim, ali i socijalnim nejednakostima, pored toga kao jednako tako važan cilj svojeg postojanja i djelovanja ima jačanje globalne konkurentnosti europskog gospodarstva. Kohezijska politika Europske unije povlači sredstva iz tri glavna fonda, a na raspolaganju su u ovom financijskom okviru još dva fonda za financiranje. Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond u literaturi se spominju i kao strukturni fondovi, a svih pet fondova iz kojih se kohezijska politika financira imaju zajednički naziv koji glasi Europski strukturni i investicijski fondovi, skraćeno ESI fondovi.

Resorno ministarstvo pod punim nazivom Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, zaduženo je za upravljanje Europskim strukturnim i investicijskim fondovima i kao takvo, predstavlja središnje koordinacijsko tijelo Republike Hrvatske koje djeluje u djelokrugu Vlade Republike Hrvatske. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije zajedno s Europskom komisijom, predstavlja nadležno tijelo za izradu strateških i dugoročnih programskih dokumenata nacionalne razine za financijske perspektive pa tako i za financijsku perspektivu 2021.-2027. kao i za formiranje novih generacija programskih dokumenata, ali i institucionalnu pripremu okvira za postupak njihove izrade.

4.1. Kohezijski fond

„Kohezijski fond koristi se za države koje su članice Europske unije, a čiji je bruto nacionalni dohodak po stanovniku manji od ukupno 90% prosjeka Europske unije te financira projekte koji obuhvaćaju područja okoliša i prometa. Iz navedenog fonda se mogu financirati projektne aktivnosti vezane uz što učinkovitije korištenje energije i obnovljivih izvora energije, poboljšanje okolišne infrastrukture zbog preuzimanja EU standarda zaštite okoliša, transeuropske prometne mreže kao i paneuropski koridori te transportna infrastruktura koja pridonosi okolišno održivom javnom i urbanom prometu i interoperabilnost transportnih mreža diljem Europske unije.“ (Strukturni fondovi, 2022) Korisnici kohezijskog fonda su nerijetko uglavnom tijela i institucije javne vlasti, ali isto tako i poslovni sektor koji to postiže kroz sudjelovanje u postupcima kao što su postupak javne nabave za isporuku dobara usluga te obavljanje radova kao što su građevinski radovi, različite studije i slično. Kao što je navedeno, kohezijski fond je ponajviše usmjeren na dva tematska područja, a to su okoliš i promet te kao takav za svrhu ima održiv i učinkovit način ulaganja u jačanje gospodarske, ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije Europske unije. U financijskoj perspektivi 2014.-2020. godine, najizdašniji iznos sredstava iz kohezijskog fonda bio je usmjeren na sljedeće države: Hrvatsku, Mađarsku, Češku, Estoniju, Grčku, Bugarsku, Latviju, Litvu, Cipar, Maltu, Poljsku, Portugal, Rumunjsku, Sloveniju i Slovačku. U trenutnom financijskom razdoblju u kojemu se Republika Hrvatska nalazi, 2021.-2027. godine, iz kohezijskog fonda ukupno na raspolaganju ima 1,55 milijardi eura za velike nacionalne projekte odnosno one projekte koji prelaze financijsku omotnicu od 50 milijuna eura te se kao takvi podnose na odobrenje Europskoj komisiji kao i za manje projekte koji su u skladu sa EU regulativama i koji kao takvi doprinose ciljevima kohezijske politike. Kohezijski fond je dio programa kohezijska politike Europske unije koja kao takva potiče ravnomjeran razvoj svih država članica i smanjenje nejednakosti bilo kojeg oblika između država članica Europske unije što je istovremeno i iskaz solidarnosti Europske unije s manje razvijenim državama i njihovim regijama. Kohezijska politika kroz kohezijski fond podupire otvaranje novih radnih mjesta, konkurentnost država članica Europske unije, gospodarski rast, održivi razvoj i naposljetku unaprjeđenje kvalitete života i ekonomski razvoj.

4.2. Europski fond za regionalni razvoj

Navedeni fond koristi se za ulaganja u idejna rješenja i implementaciju investicija koje spadaju u vrstu proizvodnih investicija, a koje za cilj imaju osigurati novi i veći broj radnih mjesta, infrastrukturne investicije te rast i razvoj lokalne sredine kao i rast i razvoj poduzetništva, bilo ono malog ili srednjeg obujma kao bitnog dijela gospodarske djelatnosti. Iz fonda je moguće

financirati projektne aktivnosti koje su vezane uz ulaganja sredstava u zdravstvenu, socijalnu i obrazovnu infrastrukturu, ulaganje u infrastrukturu koja služi za pružanje osnovnih usluga građanima neke zemlje u području okoliša, prometa, energetike, ali i komunikacijskih tehnologija, rast i ekonomski razvoj unutarnjeg potencijala podržavanjem istraživanja i inovacija te lokalnog i regionalnog razvoja. Korisnici Europskog fonda za regionalni razvoj su u velikoj mjeri istraživački centri, vlasti lokalne i regionalne uprave i samouprave, državna uprava, škole i ostale obrazovne institucije, korporacije, mala i srednja poduzeća, udruge, a osim za njih sredstva gore navedenog fonda dostupna su i javnim tijelima, nevladinim organizacijama kao i nekim organizacijama privatnog sektora, a posebno malim poduzećima te volonterskim organizacijama. Na natječaje navedenog fonda se mogu prijaviti i sve one strane tvrtke koje imaju bazu u regiji, a zadovoljavaju europska pravila javne nabave.

4.3. Europski socijalni fond

Europski socijalni fond koristi se kao mehanizam, to jest okvir za poticanje poduzetništva kao važnog nositelja gospodarske djelatnosti i kao pomoć posloprimcima odnosno svim osobama koje se nalaze na tržištu rada i traže posao u pronalasku kvalitetnijeg zaposlenja na kojima posloprimci mogu ostvarivati svoje pune potencijale. Iz danog fonda je moguće financirati aktivnosti koje su vezane uz inovacije i poduzetništvo, cjeloživotno učenje, usavršavanje vještina potrebnih za upravljanje, izobrazba predavača u različitim stručnim djelokruzima te profesionalnom usmjeravanju odnosno jednom riječju ulaganje u ljudske resurse, podrška povratku nezaposlenih osoba među aktivnu radnu snagu kroz financiranje seminara, treninga, prekvalifikacija i sličnog, pristup tržištu rada kroz jačanje i modernizaciju institucija te aktivne, a ne pasivne mjere zapošljavanja, prilagodbu gospodarskim i ekonomskim promjenama putem produktivnije organizacije rada te zapošljavanje i obuku, socijalnu uključenost koja se ostvaruje borbom protiv diskriminacije bilo kojeg oblika, zapošljavanje, pomoć i usluge te podršku radu službi za zapošljavanje kroz njihovo umrežavanje sa istraživačkim centrima, izradom i provedbom studija i istraživanja o potrebama poslodavaca za određenim profilom radne snage. Korisnici koji ostvaruju prava na korištenje Europskog socijalnog fonda su javna uprava, nevladine organizacije, humanitarne ustanove, tvrtke te udruženja posloprimaca i poslodavaca.

4.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj iznimno je važan za Republiku Hrvatsku, ali isto tako i gotovo neophodan zbog velikog dijela države koji je bogat ravničarskim krajem i nizinama kao i plodnim poljima koja imaju enorman potencijal da pretvore Republiku Hrvatsku

u žitnicu jugoistočne Europe, a kao prioritet ima stabiliziranje gospodarenja i kontrole nad politikama i idejama ruralnog razvoja uz pomoć financijskih instrumenata, ulaganje u uspostavu ekološke i teritorijalne ravnoteže kao i smanjenje nesrazmjera među istim, zaštitu klimatskih uvjeta i uvođenje inovacija i digitalizacije u poljoprivredni sektor što bi upravo poljoprivredni sektor učinilo okosnicom hrvatskog gospodarstva i smanjilo njezinu ovisnost o ljetnoj turističkoj sezoni o čemu je svijest dodatno povećala i globalna pandemija koronavirusa gdje je potvrđeno da je nepovoljno po Republiku Hrvatsku oslanjanje većim dijelom na turizam. Iz istoimenog fonda moguće je financiranje aktivnosti vezanih uz promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i jaza između siromašnog i bogatog stanovništva te gospodarski razvoj i potpuna revitalizacija ruralnih područja, osnaživanje efikasnosti ograničenih resursa i postupno niveliranje potpora prema nižim razinama ugljičnog dioksida i klimatski održivoj i varijabilnoj poljoprivredi, prehrani i šumarstvu, poticanje transfera znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima u svrhu njihove revitalizacije i međusobnog jačanja, jačanje konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede i njezinih grana te povećanje održivosti gospodarstva i ekonomije, promicanje i poticanje na organizaciju prehrambenog lanca i upravljanje rizicima u poljoprivredi i šumarstvu, obnovu, očuvanje i promicanje ekološke ovisnosti o poljoprivredi i šumarstvu i promocija njihove samodostatnosti i održivosti. Subjekti koji ostvaruju pravo na korištenje sredstava iz gore navedenog fonda su poljoprivredne organizacije, poljoprivredni gospodarski subjekti i oni koji se bave sličnom gospodarskom djelatnošću, udruge i sindikati, udruge koje se bave zaštitom okoliša, organizacije koje se bave pružanjem usluga u kulturi neke zajednice, poljoprivrednici, šumari, mladi, udruge žena te mediji.

4.5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo

Zadana financijska sredstva pod nazivom Europski fond za pomorstvo i ribarstvo predstavlja fond kojemu je do sada u financijskim okvirima bilo na raspolaganju najmanje sredstava što je vidljivo iz statističkih podataka relevantnih izvora, a koji je zasigurno dao značajan doprinos očuvanju i razvoju hrvatskog ribarstva i pomorstva. Fond za namjenu ima osiguravanje financijskih i drugih sredstava namijenjenih industriji specijaliziranoj za područje ribarstva i zajednicama priobalnih krajeva s ciljem njihove prilagodbe promijenjenim uvjetima u sektoru pomorstva i ribarstva te postizanja gospodarske i ekološke održivosti navedenih sektora. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo je osmišljen na način da pomogne u osiguranju održivog ribarstva i industrije akvakulture koja u svom djelokrugu obuhvaća uzgoj svih vrsta riba, školjkaša i bilja koje je karakteristično za podvodni svijet. Kada je riječ o Republici Hrvatskoj,

iz navedenog fonda se mogu financirati sve one projektne aktivnosti koje su vezane uz samodostatnu održivost rasta i razvoja u djelokrugu izlova ribe, akvakulture i ribolovnih područja Republike Hrvatske, integrirana pomorska politika skupa sa svojim popratnim mjerama te naknade za dodatne i značajne troškove u najudaljenijim regijama za navedene ribarske proizvode i akvakulturu. Korisnici koji ostvaruju pravo na korištenje financijske omotnice u okviru gore navedenog fonda su svi gospodarski subjekti i udruge koje djeluju u zemljama koje su punopravne članice europske obitelji.

5. ANALIZA ISKORIŠTENOSTI FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Republika Hrvatska pristupila je Europskoj uniji 1. srpnja 2013. godine, no pristup i povlačenje financijskih sredstava iz fondova Europske unije postali su nam dostupni i prije toga u pretpristupnom razdoblju. Mnogi subjekti iz naše županije tada još nisu bili svjesni niti informirani o mogućnostima koje im se pružaju. Oni koji su se već tada počeli pripremati i koji su provodili projekte financirane iz fondova Europske unije nisu imali obvezu objavljivati niti informirati Županijsku razvojnu agenciju Osječko-baranjske županije da provode europske projekte. Javna ustanova Županijska razvojna agencija Osječko-baranjske županije (ŽRA Osječko-baranjske županije), a tada Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje d.o.o., počela je istraživati i prikupljati podatke o EU projektima u Osječko-baranjskoj županiji raznim načinima – samostalnim istraživanjem, iz medija, pa čak i preko nekih privatnih poznanstava svojih djelatnika. Zato za programsko razdoblje 2007.-2013. ne možemo sa sigurnošću tvrditi koliko EU projekata je bilo implementirano, no svakako možemo reći da ne odstupamo puno od točnog iznosa. Ulaskom u Europsku uniju te pristupom Europskim strukturnim i investicijskim fondovima, u razdoblju 2014.-2020. sve je postalo mnogo transparentnije te su kroz Projekt Slavonija, Baranja i Srijem podaci postali lako dostupni, te istiniti i relevantni. Prema evidenciji Javne ustanove Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije, subjekti s područja Osječko-baranjske županije sudjelovali su u 1673 projekata ukupne vrijednosti 10.511.127.557,78 kn. Tu su uračunati projekti koje provode sve jedinice lokalne samouprave s područja Osječko-baranjske županije, poslovni subjekti/institucije osnovane od strane jedinica lokalne samouprave s područja Osječko-baranjske županije, nevladine organizacije, privatni korisnici i sama Osječko-baranjska županija. U nastavku je analizirana iskorištenost fondova Europske unije u tri razdoblja, no bitno je za napomenuti kako se navedene informacije ne mogu smatrati potpuno točnima zbog nepostojanja nikakve zakonske obveze o prijavi podataka o projektima i obveze informiranja Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije o provođenju EU projekata, no isti su najrelevantniji koji na internetu postoje.

5.1. Analiza iskorištenosti fondova Europske unije u razdoblju do 2007. godine

U Tablici 9 prikazana je iskorištenost fondova Europske unije putem prvih pretpripravnih fondova na koje je Republika Hrvatska imala pravo prije punopravnog članstva u Europskoj uniji.

Tablica 9: Prikaz projekata do 2007. godine s pripadajućim iznosima dobivenih iz fondova Europske unije (iznosi iskazani u tisućama kn)

NAZIV PROJEKTA	IZNOS PROJEKTA
CARDS	16.052
PHARE	13.802
INTERREG/CARDS-PHARE (Adriatic New Neighbourhood Programme)	4.551
INTERREG IIIa SLO – HU - CRO	57.875
INTERREG III b	25.828
SAPARD	20.017
Program suradnje između Flamanske vlade i zemalja centralne i istočne Europe	985
CEI	109.500
World Bank - PSGO	16.006
UKUPNO:	155.229

Izvor 9: Izrada autora na temelju podataka dobivenih od višeg savjetnika Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije

U promatranom programskom razdoblju bilo je prijavljeno 9 projekata s ukupnom vrijednošću od 155.299.889,28 kn. Od ukupno 9 projekata u razdoblju do 2007. godine, projekt s najvećim iznosom je INTERREG IIIa SLO-HU-CRO od 57.875.382,28 kn te navedeni projekt obuhvaća 37,28% ukupne vrijednosti svih projekata promatranog programskog razdoblja. S druge strane, projekt s najmanjim iznosom jest CEI projekt s 109.500,00 kn što je 0,07% ukupne vrijednosti svih projekata promatranog razdoblja. Najviše sredstava otišlo je na INTERREG projekte, koji čine 3 od ukupno 9 projekata te je njihova vrijednost 88.255.097,28 kn što čini više od pola ukupnih sredstava, odnosno 56,85%. Ostalih 5,8% odlazi na ostala 4 projekta ovog promatranog programskog razdoblja.

5.2. Analiza iskorištenosti fondova Europske unije u razdoblju od 2007. do 2013. godine

Tablica 10 prikazuje iskorištenost fondova Europske unije u drugom po redu programskom prepristupnom razdoblju na koje je Republika Hrvatska polagala pravo prije punopravnog članstva u Europskoj uniji.

Tablica 10: Prikaz projekata od 2007. do 2013. godine s pripadajućim iznosima dobivenih iz fondova Europske unije (iznosi iskazani u tisućama kn)

NAZIV PROJEKTA	IZNOS PROJEKTA
OP Razvoj ljudskih potencijala 2007.-2013. - ESF	58.238
OP Regionalna konkurentnost 2007.-2013. - ERDF	41.499
OP Promet 2007.-2013. - ERDF	4.102
OP Zaštita okoliša 2007.-2013. - KOHEZIJSKI FOND	783.516
Program IPA I	68.545
Program IPA II CBC Mađarska - Hrvatska (treći poziv)	116.205
Program IPA II CBC Mađarska - Hrvatska (drugi poziv)	67.863
Program IPA II CBC Mađarska - Hrvatska (prvi poziv)	57.697
IPA II - CBC Hrvatska - Srbija (drugi poziv)	26.816
IPA II - CBC Hrvatska - Srbija (prvi poziv)	19.141
IPA South East Europe - IPA SEE	67.773
Program MEDITERAN	14.253
Program IPA III C	40.030
Program IPA IV	57.144
Program IPA V – IPARD	313.062
Program IPA INFO	4.619
TEMPUS	97.984
Program “Europa za građane“	211
Program Youth in Action	4.707
Europska komisija (EIDHR, Civil Society Facility, DG Comm)	7.981
EuropeAid	20.942

Program Intelligent Energy Europe (IEE)	9.405
FP7-SECURITY	112.013
Program bilateralne suradnje s Italijom	3.589
SEENET II - Program Ministarstva vanjskih poslova Republike Italije i talijanskih regija partnera	6.070
Program Ministarstva gospodarstva, financija i zapošljavanja Republike Francuske (FASEP)	5.779
Cooperating Netherlands Foundations – CNF	265
UKUPNO	2.009.461

Izvor 10: Izrada autora na temelju podataka dobivenih od višeg savjetnika Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije

U promatranom programskom razdoblju od 2007. do 2013. godine prijavljeno je 27 projekata s ukupnom vrijednošću od 2.009.461.238,49 kn. Od ukupno 27 projekata, projekt OP Zaštita okoliša 2007.-2013. – KOHEZIJSKI FOND imao je najveću vrijednost od 783.516.713,65 kn što je 39% ukupne vrijednosti promatranog programskog razdoblja. Drugu najveću vrijednost sumarno imaju IPA projekti, njih 9 od ukupno 27 projekata te oni iznose 38% ukupnih iznosa promatranog programskog razdoblja. Najmanju vrijednost ima projekt Program „Europa za građane“ s vrijednošću od 211.672,50 kn, što je 0,01% ukupnog iznosa. Ostalih 22,99% iznosa odlazi na preostalih 16 projekata promatranog programskog razdoblja.

5.3. Analiza iskorištenosti fondova Europske unije u razdoblju od 2014. do 2020. godine

U Tablici 11 analizirana je iskorištenost sredstava dostupnih iz fondova Europske unije u prvom programskom razdoblju u kojemu je Republika Hrvatska postala punopravnom članicom Europske unije.

Tablica 11: Prikaz projekata od 2014. do 2020. godine s pripadajućim iznosima dobivenih iz fondova Europske unije (iznosi iskazani u tisućama kn)

NAZIV PROJEKTA	IZNOS PROJEKTA
OP Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. – ESF	576.352
OP Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. – EFRD	4.413.779
OP Ruralni razvoj 2014.-2020. – EAFRD	2.522.923
OP za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020.	51.678
OP za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć – FEAD	35.651

INTERREG V-A Mađarska – Hrvatska 2014.-2020.	217.188
INTERREG IPA CBC Hrvatska - Srbija 2014.-2020.	176.498
INTERREG V-B Dunav 2014.-2020.	159.888
INTERREG Mediterranean 2014.-2020.	31.680
INTERREG Central Europe 2014.-2020.	85.026
Erasmus +	6.985
Program HORIZON 2020	35.566
LIFE program	20.668
Department C – Connecting Europe Facility (CEF)	1.771
Europa za građane 2014.-2020.	806
Program REC	1.374
Švicarsko-hrvatski program suradnje	8.596
UKUPNO	8.346.436

Izvor 11: Izrada autora na temelju podataka dobivenih od višeg savjetnika Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije

U promatranom programskom razdoblju od 2014. do 2020. prijavljeno je 17 projekata s ukupnom vrijednošću od 8.346.346.430,01 kn. Od ukupno 17 projekata, Operativni su programi, njih 5, imali većinski dio ukupnih sredstava promatranog programskog razdoblja, odnosno 7.600.384.736,25 kn, tj. 91,06%. Od toga je projekt OP Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. – EFRD imao najveći iznos od 4.413.779.337,21 kn te čini više od polovice ukupne vrijednosti, odnosno 52,88% promatranog programskog razdoblja. Najmanju vrijednost imao je projekt Europa za građane 2014.-2020. s vrijednosti od 806.250,00 kn što je 0,01% ukupne vrijednosti promatranog programskog razdoblja. Ostalih 11 projekata imaju ukupno 8,94% ukupne vrijednosti promatranog programskog razdoblja.

6. RASPRAVA

Na samom početku završnog rada definiran je pojam proračun kao i njegovi dijelovi kako bi se na što lakši način izvela analiza i tumačenje zadanog proračuna, uz to je definiran i argumentiran pojam fondova Europske unije kao i njihovih pet pripadajućih vrsta. Završni rad se temelji na analizi proračuna Osječko-baranjske županije sa pripadajućim gradovima i općinama koji je uspoređen i analiziran u usporedbi sa proračunima iz prethodnih godina, točnije sa proračunima od 2014. godine sve do 2020. godine te na analizi iskorištenosti sredstava dobivenih iz fondova Europske unije i stavljenih u komparacijski odnos uspoređujući različita referentna razdoblja njihovog povlačenja. Pojedini rashodi su u promatranoj godini bilježili nešto znatniji rast u odnosu na iste rashode iz prijašnjih godina što se pripisuje situaciji sa globalnom pandemijom virusa COVID-19 jer je nastajala dodatna potreba za financiranjem zdravstvenih usluga kao i nabava potrebne dodatne opreme kako se stanovnici u županiji i svim pripadajućim gradovima i općinama ne bi doveli u opasnost. Pored navedenog došlo je i do nemogućnosti izvršavanja određenih djelatnosti koje su prije početka pandemije funkcionirale bez problema te koje su u prijašnjim vremenima čak ostvarivale i određene prihode. Pozitivan financijski rezultat je bilo nešto teže ostvariti sukladno raspoloživim financijskim resursima Osječko-baranjske županije kao i njezinih pripadajućih gradova i općina na što su se nadovezali svi dodatni rashodi koji su pratili razvoj situacije sa virusom COVID-19.

Tablica 12: Iskorištenost fondova Europske unije po promatranim programskim razdobljima
(iznosi iskazani u tisućama kn)

VREMENSKO RAZDOBLJE:	IZNOS:
Do 2007. godine	155.229
Od 2007. do 2013. godine	2.009.461
Od 2014. do 2020. godine	8.346.436
UKUPNO:	10.511.127

Izvor 12: Izrada autora na temelju podataka dobivenih od višeg savjetnika Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije

Promatrajući Tablicu 12, može se uočiti kako je korištenost fondova Europske unije rasla iz razdoblja u razdoblje, odnosno da je svako sljedeće razdoblje imalo veću iskorištenost nego prijašnje. Iz toga možemo zaključiti kako je razdoblje od 2007. do 2013. godine imalo veću iskorištenost od razdoblja do 2007. godine za 1.854.231.349,21 kn, odnosno imao je rast od 92,28% te da je razdoblje od 2014. do 2020. godine imalo veću iskorištenost od razdoblja 2007.

do 2013. godine za 6.336.975.191,52 kn, odnosno imao je rast od 75,92%. Razdoblje do 2007. godine iznosi 1,47% ukupne iskorištenosti fondova Europske unije, razdoblje od 2007. do 2013. godine 19,04%, a razdoblje od 2014. do 2020. godine 79,10%. Vezano uz navedene podatke može se zaključiti da se Hipoteza 1: Osječko-baranjska županija u razdoblju od 2014. do 2019. godine je maksimalno iskoristila financijska sredstva raspoloživa iz fondova Europske unije dokazuje i u ovom slučaju prihvaća.

Unatoč svemu navedenom, pozitivna je činjenica da upravo Osječko-baranjska županija unazad par godina bilježi pozitivan trend rasta proračuna. Naime, na temelju podataka dobivenih od višeg savjetnika Županijske razvojne agencije Osječko-baranjske županije poseban porast iskorištenosti fondova Europske unije uočljiv je u razdoblju od 2014. do 2020. godine, a kako je Osječko-baranjska županija prepoznatljiva po poljoprivredi, važan je i podatak da je upravo u tom programskom razdoblju iz fondova Europske unije namijenjenih za ruralni razvoj povučeno nešto više od 2,5 milijardi kuna na temelju čega se Hipoteza 2: Sredstva fondova Europske unije imaju značajan fiskalni učinak na razvoj Osječko-baranjske županije, prihvaća. Moguće je pretpostaviti da će navedeni proračun u godinama koje slijede sadržavati određene preinake u odnosu na prijašnje proračune kako bi se podmirili nepredviđeni rashodi praćeni korona krizom. Promatrajući sve navedeno do sada, moguće je zaključiti kako će proračun i dalje bilježiti pozitivan trend rasta iz godine u godinu te kako će se određeni rashodi smanjivati sa normalizacijom situacije praćene korona krizom kao i sa pravilnim upravljanjem i gospodarenjem županijom i njezinim gradovima i općinama. Pozitivna je i činjenica da se korištenost fondova Europske unije iz razdoblja u razdoblje sve više povećava i da se prilika koju nam je ulazak u Europsku uniju pružio koristi. Nije za neočekivati kako će se u narednim razdobljima fondovi Europske unije još više krenuti koristiti iz razloga što je trenutno sve više ljudi upoznato s načinom korištenja fondova Europske unije nego li je to bilo u usporedbi s prijašnjim referentnim razdobljima.

7. ZAKLJUČAK

Poznato je da je kreiranje i implementacija proračuna kompleksan zadatak bilo na državnoj, regionalnoj (područnoj) ili lokalnoj razini upravo zbog nepredviđenih situacija kao i ograničenih financijskih resursa. Osječko-baranjska županija sa svojim pripadajućim gradovima i županijama kao i ostatak svijeta susrela se sa kriznim upravljanjem i restrukturiranjem proračuna uzrokovanim situacijom praćenom pandemijom COVID-19 koja je rezultirala tim da su se određene stavke proračuna morale mijenjati kako bi se na kraju proračunskog razdoblja ostvario što povoljniji financijski rezultat.

Županija je sa gradovima i općinama od 2014. sve do 2020. godine bilježila kontinuirano povećanje ukupnih prihoda i primitaka, ali isto tako i rashoda i izdataka koji su ipak u 2020. godini sukladno svemu navedenom bili nešto veći u odnosu na prihode i primitke te je zabilježen gubitak od ukupno 39.615.243 kn. Kada je riječ o stanju sa fondovima Europske unije, analizom iskorištenosti fondova Europske unije ustanovljeno je kako Osječko-baranjska županija bilježi iskorištenost istih u 3 programska razdoblja i to onom do 2007. godine, od 2007. do 2013. godine te od 2014. do 2020. godine. U programskim razdobljima od 2007. do 2013. i od 2014. do 2020. godine bilježi enorman rast u iskorištenosti sredstava iz fondova Europske unije u odnosu na prvo programsko razdoblje, to jest ono do 2007. godine. Najveći porast evidentan je kada se u obzir uzme programsko razdoblje do 2007. godine gdje je ukupno iskorišteno 155.229.889,28 kn te posljednje programsko razdoblje od 2014. do 2020. godine u kojemu je ukupno iskorišteno 8.346.436.430,01 kn što je za 8.191.206.540,73 kn više u odnosu na prvo programsko razdoblje u kojemu je Osječko-baranjska županija sudjelovala.

Sukladno navedenim informacijama ustanovljeno je kako je Osječko-baranjska županija ukupno iskoristila 10.511.127.557,78 kn iz fondova Europske unije što je respektabilna brojka kada se u obzir uzmu ostale županije u Republici Hrvatskoj te je moguće zaključiti kako će Osječko-baranjska županija skupa sa svojim gradovima i općinama nastaviti bilježiti sve veći trend iskorištenosti sredstava iz fondova Europske unije u idućem programskom razdoblju.

LITERATURA

1. Bajo, A., Blažić, H., Burnać, P., Dodig, D., Drezgić, S., Galinec, D., Ignjatović, M., Juričić, D., Jurlina Alibegović, S., Karačić, D., Krtelić, S., Nikolić, N., Primorac, M., Puljiz, J., Šuman Tolić, M. (2020). *Financije županija, gradova i općina*. Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb; Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet
2. *EU fondovi*. Dostupno na: <https://hamagbicro.hr/bespovratne-potpore/eu-fondovi/> (pristupljeno: 14. veljače 2022. godine)
3. *EU fondovi*. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/hrvatska-i-eu/eu-fondovi/2319> (pristupljeno: 15. veljače 2022. godine)
4. *EU projekti*. Dostupno na: <http://www.zra.hr/index.php/eu-projekti> (pristupljeno: 15. veljače 2022. godine)
5. *Financiranje, bespovratna sredstva, subvencije*. Dostupno na: https://european-union.europa.eu/live-work-study/funding-grants-subsidies_hr (pristupljeno: 14. veljače 2022. godine)
6. *Financijski izvještaji JPLRS*, dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/lokalna-samouprava/financijski-izvjestaji-jlp-r-s/pr-ras-i-ras-funkc-za-razdoblje-2014-2020/3173?trazi=1&=&page=2>; pristupljeno; 31.12.2021.
7. Grčić, B. *Ususret EU fondovima – Najuspješniji lokalni EU projekti u Hrvatskoj 2010.-2012.* Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Zagreb
8. Maletić, I., Kosor, K., Copic, M., Ivanković Knežević, K., Zrinušić, N., Bešlić, B., Bukovac, S., Kulakowski, N., Karačić, M., Rajaković, M., Tufekčić, M., Petričko, I., Valić, S. (2016). *EU projekti – od ideje do realizacije*. TIM4PIN d.o.o za savjetovanje, Zagreb
9. *Projekti*. Dostupno na: <http://www.obz.hr/index.php/projekti2> (pristupljeno: 15. veljače 2022. godine)
10. PR-RAS i RAS-funkc za razdoblje 2014. - 2020. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/lokalna-samouprava/financijski-izvjestaji-jlp-r-s/pr-ras-i-ras-funkc-za-razdoblje-2014-2020/3173?trazi=1&=&page=2#:~:text=Osije%C4%8Dko%20%2D%20baranjsko%20%C5%BEupanija> (pristupljeno: 15. veljače 2022. godine)
11. *Strukturni fondovi*. Dostupno na: <http://arhiva.strukturnifondovi.hr/> (pristupljeno: 15. veljače 2022. godine)

12. Turistička zajednica Osječko-baranjske županije (2021.), *Opći podaci*, dostupno na: <https://visitslavoniabaranja.com/osjecko-baranjska-zupanija/>; pristupljeno: 31.12.2021.
13. Vela, A., 2015. „Menadžment ESI fondova : 2014. - 2020. : priručnik s višemedijskim materijalima o pripremi i provedbi projekata koji se financiraju sredstvima iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova u financijskoj perspektivi“. Zagreb: Školska knjiga.
14. *Zakon o porezu na dohodak*, dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>; (pristupljeno: 31.12.2021.)

POPIS TABLICA

Tablica 1: Prihodi poslovanja Osječko-baranjske županije	5
Tablica 2: Rashodi poslovanja	6
Tablica 3: Prihodi od prodaje nefinancijske imovine Osječko-baranjske županije	7
Tablica 4: Rashodi za nabavu nefinancijske imovine Osječko-baranjske županije.....	7
Tablica 5: Ukupni prihodi i rashodi Osječko-baranjske županije	8
Tablica 6: Primici od financijske imovine i zaduživanja Osječko-baranjske županije.....	9
Tablica 7: Izdaci za financijsku imovinu i otplatu zajmova Osječko-baranjske županije	10
Tablica 8: Financijski rezultat Osječko-baranjske županije.....	11
Tablica 9: Prikaz projekata do 2007. godine s pripadajućim iznosima dobivenih iz fondova Europske unije.....	19
Tablica 10: Prikaz projekata od 2007. do 2013. godine s pripadajućim iznosima dobivenih iz fondova Europske unije.....	20
Tablica 11: Prikaz projekata od 2014. do 2020. godine s pripadajućim iznosima dobivenih iz fondova Europske unije.....	21
Tablica 12: Iskorištenost fondova Europske unije po promatranim programskim razdobljima	23

